

روشن احمدلی: پیام‌های آیت‌الله خامنه‌ای به مسلمانان و رهبران دیگر کشورها، ریشه در پیام تاریخی امام خمینی به گورباچف دارد

«روشن احمدلی»، معاون وقت حزب اسلام آذربایجان درباره نامه تاریخی امام خمینی به گورباچف گفت: «پیام امام به گورباچف به رغم گذشت سال‌ها همچنان تازگی خود را برای مظلومان و نیز ظالمان حفظ کرده است. امام در این پیام به بشریت نشان داد که برای نجات از بحران‌ها باید اصول دین اسلام را بیاموزند و به آن عمل کنند و امروز نیز پیام‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر انقلاب اسلامی به مسلمانان و رهبران دیگر کشورها، ریشه در همان پیام تاریخی امام خمینی دارد و از آن قدرت می‌گیرد.»

به گزارش آران نیوز به نقل از پایگاه مرکز اسناد انقلاب اسلامی؛ در سال ۱۳۴۷ اتحاد جماهیر شوروی با عواقب ناشی از مقایسه سوسیالیسم و امپریالیسم دست به گریبان بود. از این رو در ۱۱ دی‌ماه این سال، امام خمینی طی نامه‌ای تاریخی و با ژرفنگری منبعث از روح الهی خود، میخائیل گورباچف رهبر اتحاد جماهیر شوروی را برای برون‌رفت از مشکلات کمونیسم و جلوگیری از سقوط به دامن امپریالیسم به اسلام دعوت کردند.

نامه تاریخی امام به گورباچف، بازتاب قابل توجهی در جهان داشت. در بخشی از کتاب «دعوت توحیدی» که توسط موسسه فرهنگی هنری مرکز اسناد انقلاب اسلامی منتشر شده است درباره بازتاب جهانی نامه امام به رهبر اتحاد جماهیر شوروی آمده است:

نامه امام خمینی به گورباچف، در سراسر دنیا بازتاب فراگیری داشت که در خاطرات اعضای هیئت ایرانی حامل این پیام هم بخش‌هایی از این بازتاب‌ها دیده می‌شود. مرضیه حدیدچی (دباغ) می‌گوید: زمانی که برای انجام معالجه به انگلستان رفته بودم با دو جوان دانشجوی صحبت کردم. آنها گفتند ما با پیام امام خمینی به گورباچف مسلمان شدیم. آنها نامه حضرت امام را از نظر جامعه‌شناسی برای پایان‌نامه خود انتخاب کرده بودند.

تأثیرپذیری مشابهی از نامه امام به گورباچف در یکی از کشورهای آمریکای لاتین اتفاق افتاده که راوی آن هم مرضیه حدیدچی است. وی می‌گوید: در یکی از کشورهای آمریکای لاتین که مسافرتی به آنجا داشتم، ۱۱ نفر مسلمان وجود داشت که یکی از آنها پیشنهاد بود و ده نفر دیگر به او اقتدا می‌کردند و نماز جمعه می‌خواندند و همه مردم هم آنها را می‌شناختند. به پیشنهادشان گفتم شما امام خمینی را می‌شناسید؟ او عکسی از جوانی‌های امام نشان داد که متعلق به سال ۱۳۴۲ بود که امام دستگیر شد.

پرسیدم: چقدر امام را می‌شناسید؟ گفت: تا قبل از نامه‌ای که به گورباچف نوشتند خیلی شناخت نداشتم؛ فقط می‌دانستم که انسان مبارزی است و در ایران زندگی می‌کند و تبعید شده است. اما پس از این نامه متوجه شدم که ایشان پیغمبر زمان ما هستند و من چندین بار پیرامون این نامه به مسلمانان اینجا توضیحات دادم.

پیام تاریخی حضرت امام به گورباچف در میان صاحب‌نظران کشورهای مختلف جهان هم بازتاب‌های گوناگونی داشت که هر یک از آنها با تفسیرهای قابل تأملی همراه بوده است. بخشی از این بازتاب‌های بین‌المللی در میان اندیشمندان جمهوری‌های مسلمان‌نشین استقلال یافته از سطره اتحاد جماهیری سوسیالیستی شوروی سابق بود. حدود دو دهه پس از ابلاغ پیام تاریخی امام خمینی به میخائیل گورباچف، آخرین رهبر شوروی پیش از فروپاشی این امپراتوری، صاحب‌نظران جمهوری آذربایجان به بررسی ابعاد مختلف نامه

حضرت امام پرداختند. اکنون با گذشت سال‌ها از صحبت‌های این اندیشمندان اسلامی، مرور گفته‌های آنها خالی از لطف نیست.

«ایلقار ابراهیم اوغلو»، رهبر جمعیت دینی جمعه و امام جماعت مسجد جمعه ایچری شهر باکو، با اشاره به اینکه هنوز ابعاد عالی شخصیت امام خمینی ناشناخته باقی مانده، گفته است: «نامه تاریخی امام خمینی به گورباچف، صرفاً پیام به یک شخص یا رهبر یک کشور و نظام نبود، بلکه این نامه، پیامی برای کل دنیا و روشنفکران و مدعیان عقلی و عقلانیت بود که مفاهیم عالی اسلامی را برای کل دنیا تبیین می‌کرد.»

تأکید حاج ایلقار ابراهیم اوغلو، بر ضرورت انجام کارهای علمی عمیقی برای درک و تبیین مفاهیم عمیق پیام امام به گورباچف است: «امام خمینی در این پیام تأکید کرد که اسلام، دین عقلانیت و منطق است؛ اسلام، متفکرانی همچون ابن سینا، سهروردی و محی‌الدین عربی تربیت کرده؛ اسلام، دین تفکر و فلسفه و ذوق عرفانی است؛ اسلام، دین وجدان و عدالت است و تشنگی امروز بشر به عدالت را می‌تواند کاملاً برطرف و بشر را از منبع عدالت سیراب کند.»

رهبرجمعیت دینی جمعه در جمهوری آذربایجان با درخواست از خداوند برای دادن لیاقت پیروی از راه امام راحل برای همه مسلمانان گفته است: «امام در پیام تاریخی خود، نحوه زندگی واقعی به درگاه خداوند را نشان داد. ایشان نشان داد که دنیا هر سلاخی داشته باشد، در برابر ایمان عاجز و بی‌اثر است... همه مستضعفان جهان و فیلسوفان و متفکران واقعی و عرفای دنیا به امام عشق می‌ورزند. امام حتی به متفکران و فیلسوفان کمونیسم که ظاهراً جویای عدالت و مساوات بودند، به زبانی قابل فهم برایشان وجود عدالت حقیقی در اسلام را نشان داد و نمایان ساخت که درهای عصمت تا کجا باز است.»

در زمانی که چهره‌های بین‌المللی از نامه امام خمینی به گورباچف صحبت می‌کردند، «روشن احمدلی»، معاون وقت حزب اسلامی جمهوری آذربایجان گفت: «امام خمینی در پیام تاریخی خود به آخرین رهبر شوروی، کل دنیا را به ایمان و عدالت حقیقی و اتحاد حول محور آن و اداره دنیا بر پایه صلح و امنیت فراخواند و طبیعتاً این پیام صرفاً متوجه گورباچف نبود، بلکه مخاطب آن همه رهبران دنیا و خواستاران صلح و عدالت است. پیام امام به گورباچف به رغم گذشت سال‌ها همچنان تازگی خود را برای مظلومان و نیز

ظالمان حفظ کرده است. امام در این پیام به بشریت نشان داد که برای نجات از بحران‌ها باید اصول دین اسلام را بیاموزند و به آن عمل کنند و امروز نیز پیام‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر انقلاب اسلامی به مسلمانان و رهبران دیگر کشورها، ریشه در همان پیام تاریخی امام خمینی دارد و از آن قدرت می‌گیرد.»

هم‌زمان در جمهوری آذربایجان، «روشن نوروز اوغلو»، استاد دانشگاه و تحلیلگر مسائل امنیتی و سیاسی جمهوری آذربایجان درباره تأثیر پیام امام خمینی به گورباچف گفت: «گذشت سال‌ها از زمان صدور پیام تاریخی امام خمینی به گورباچف، درستی همه مفاهیم این پیام را که در قرن بیستم صادر شد و نه تنها در قرن ۲۱ بلکه در قرون آینده ماندگار خواهد بود، به اثبات رسانده است. امام خمینی در آن پیام تاریخی رهبر یکی از قدرتهای حاکم بر جهان را به رعایت اصول اسلامی و حقوق و معنویات و اخلاق فراخواند و نشان داد که تنها راه برقراری دولتی که به انسان‌هایش حقیقاً خدمت کند و راه اعتلا ببیماید، تفکر و ایدئولوژی اسلامی است. زیرا تا هنگامی که کشورها و قومیت‌ها و ملت‌ها از اصل

عدالت اسلامی دور افتاده‌اند، در برابر شیاطین مغلوب خواهند شد و از بین خواهند رفت.»

دیگر رهبران دینی جمهوری آذربایجان هم از پیام توحیدی حضرت امام به گورباچف استقبال کردند و «ماییس صفرلی»، رهبر حزب یوردادشی جمهوری آذربایجان گفت: «آن پیام تاریخی، نه تنها در میان مسلمانان شوروی، بلکه در میان مسلمانان همه کشورهای دنیا، تأثیر خود را برجای گذاشت. امام خمینی در آن پیام تأکید کرد که دولت بی‌دین، بی‌سرنجام است؛ زیرا انسان‌ها برای تاملین خوشبختی خود، تنها می‌توانند به خداوند پناه ببرند، اما متأسفانه در شوروی بی‌خدایی تبلیغ می‌شد. با این حال پیام تاریخی امام

خمینی به گورباچف به انسان‌ها جسارت و جرأت بخشید و مسلمانان در شوروی، شروع به رفتن به مساجد کردند و این پیام، آغازی شد برای بازگشت به خداوند. حالا خدا را شکر می‌کنیم که امروز بسیاری از آمال آن پیام امام خمینی در جمهوری آذربایجان هم محقق شده و نشانه آن نیز محبت و ایمان روزافزون مردم به دین اسلام است. امروزه افزایش همه ساله تعداد حاجیان و ساخت مساجد جدید و افزایش نمازگزاران در جمهوری آذربایجان نیز تحقق آمال مطرح شده در پیام امام خمینی در جمهوری آذربایجان را نشان

می‌دهد. من به خاطر تأثیرات بار ارزش آن پیام مهم و تاریخی به روح امام خمینی رحمت می‌فرستم و قدردان آن شخصیت بزرگ هستم.»

علاوه بر این، چهار نفر از استادان کشور روسیه به نام‌های «دکتر ولادیمیر ایوانف» ایران‌شناس، متخصص فرهنگ و زبان فارسی و استاد دانشگاه دولتی مسکو، «دکتر لوچسلاو موشکالو» خبرنگار، استاد زبان فارسی و استاد دانشکده زبان‌های شرقی (وابسته به انستیتو خاورشناسی)، «دکتر لئونید اسکیارف» دکترای زبان‌شناسی، متخصص اقتصاد و سیاست و فرهنگ ایرانی، رئیس انجمن دولتی ایران در روسیه و استاد زبان فارسی، «دکتر سیدیک دروژفسکی» استاد دانشگاه روابط بین‌المللی وزارت امور خارجه روسیه، رئیس کرسی زبان فارسی دانشگاه مسکو از مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره) بازدید کردند. در آن مقطع میزگردی با حضور این میهمانان که در ارتباط با برگزاری کنفرانسی در مسکو درباره سالگرد پیام تاریخی امام خمینی به گورباچف به کشورمان سفر کرده بودند برگزار شد.

در این نشست دکتر ایوانف گفت: حضرت امام مردم شوروی را در نظر داشتند و البته راه دیگری جز ارسال پیام به رئیس‌جمهور وقت وجود نداشت تا اظهاراتشان را با مردم شوروی آن وقت در میان بگذارند. چون در آن وقت وضعیت اتحاد شوروی، در زمان برژنف در یک حالت رکودی بود و بعد از او یک انتظار تحول و مراحل جدیدی می‌رفت. امام احساس کردند شوروی در آستانه فروپاشی است. ایشان در پیام خود به گورباچف گفتند که شوروی یک نعمت الهی است که شما نتوانستید خوب نگهداری کنید و واقعاً آن طور شد که ایشان فرمودند و دو سال بعد در مدت کوتاهی چنان کشور بزرگی که ابرقدرت هم بود، از هم فرو پاشید و تمام زندگی ما وارد مرحله جدیدی شد و ما با این حقیقت روبه‌رو شدیم که باید زندگی‌مان را از نو بسازیم و عادت کهنه را کنار بگذاریم. این نوع احساسات تا حدودی بیان می‌کند که چرا در تاریخ کشورمان و در تاریخ روابط شوروی با ایران یک چنین واقعه‌ای به وقوع پیوست.

وی ادامه داد: در تاریخ جهان ما شاهد وقایعی بوده‌ایم که گاه از طرف شخصیت‌های برجسته پیش‌بینی آن ممکن بوده است. البته ممکن است توضیح کاملی نداشته باشد ولی تجربه نشان داده است که نامه امام به گورباچف تصادفی هم نبوده. پس یا احساس کردند یا از طریق دیگری این اطلاعات را کسب کردند که با چنین صورتی این پیام را نوشتند.

دکتر دروژفسکی هم در این نشست گفت: شوروی کشور خیلی بزرگی بود. در این کشور ۱۵ جمهوری بودند که بعضاً اکثر مردم آنها مسلمان هستند. به این جهت نفوذ و تأثیر پیام در مناطق گوناگون اتحاد شوروی فرق داشت. ولی من آن زمان در مسکو زندگی می‌کردم و می‌توانم درباره مسکو بگویم. برای متخصصین ایران‌شناس و خاورشناس این پیام خیلی مهم بود. ما می‌دانیم که قبل از این پیام موقعیت بین ایران و روسیه خطرناک بود. دو کشور اختلاف داشتند. خطر نه فقط برای ایران و شوروی بلکه برای تمام منطقه زیاد بود و به نظر من برای تمام دنیا، زیرا شما در جنوب و شوروی سابق در یک ششم دنیا، از نظر استراتژیک موقعیتی مهم داشتند. البته ترجمه پیام نسبتاً ضعیف بود. اما متن آن درباره دوستی بود و نه درباره جنگ. تمام متخصصین فوراً فهمیدند و بدین جهت گفتیم که از این زمان روابط بین کشور ما و ایران روزبه‌روز گسترش پیدا می‌کند و رو به بهبود می‌رود.

دکتر موشکالو هم بیان داشت: این پیام یک پیام عادی نیست. اثر فیلسوفانه‌ای است که نیاز به تأمل دارد.

گورباچف هم ده سال بعد در مصاحبه‌ای اعلام کرد من متأسفم که نامه آیت‌الله [امام] خمینی را درک نکردم و نفهمیدم. اگر این شناختی که امروز از نامه ایشان دارم آن روز داشتم الان شوروی بهشت شده بود.